

Beslut

Efter kvalitetsgranskning av Örnsköldsvik kommuns
arbete med att säkerställa att utbildningen vilar på
vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i
gymnasieskolan

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Örnsköldsviks kommun avseende kvaliteten i huvudmannens arbete med att säkerställa att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I detta beslut granskas Örnsköldsvik kommuns ansvarstagande för gymnasieskolan.

I granskningen ingår följande frågeställningar:

1. I vilken utsträckning säkerställer huvudmannen att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i huvudmannens skolor?
2. I vilken utsträckning säkerställer huvudmannen att beprövad erfarenhet tillvaratas och utvecklas i utbildningen?
3. I vilken utsträckning säkerställer huvudmannen att vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet används i huvudmannens eget arbete med att utveckla utbildningen?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av varje frågeställning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: låg utsträckning, flera delar och hög utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Örnsköldsviks kommun i följande utsträckning:

Arbetet med att säkerställa att utbildningen i huvudmannens skolor vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Huvudmannen säkerställer i flera delar att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla en tydlig och ändamålsenlig organisation med en klar ansvarsfördelning som stödjer rektorer och skolenheter i arbetet med att bedriva utbildningen på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Arbetet med att tillvarata och utveckla beprövad erfarenhet

Huvudmannen säkerställer i flera delar att beprövad erfarenhet tillvaratas och utvecklas i utbildningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver skapa förutsättningar för att personalens kollegiala lärande ska kunna utvecklas till beprövad erfarenhet. I detta ingår att skapa former för strukturerad prövning, dokumentation och kritisk granskning.

Huvudmannens eget arbete med att utveckla utbildningen utifrån vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet

Huvudmannens eget arbete med att utveckla utbildningen utgår i flera delar ifrån vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver tillämpa ett kritiskt förhållningssätt i valet av utvecklingsinsatser i syfte att säkerställa att utvecklingsinsatserna är förankrade i vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 18 juni 2026 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:8976) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Arbetet med att säkerställa att utbildningen i huvudmannens skolor vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Inom detta område bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete ut mot rektorer och skolor. Det handlar om kvaliteten i hur huvudmannen organiserar för att skolorna ska ha tillgång till vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet samt om de roller och funktioner som stödjer detta arbete. I detta ingår även huvudmannens strukturer för samverkan mellan rektorer, med andra huvudman och med lärosäten. Vidare ingår en bedömning av hur huvudmannen följer upp att utbildningens innehåll och metoder vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen säkerställer i flera delar att utbildningen i huvudmannens skolenheter vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare med utvecklingsuppdrag, rektorer och representanter för huvudmannen samt inkommen dokumentation.

Organisation och ansvarsfördelning kring arbetet med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Huvudmannen har en organisation för arbetet med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet men ansvarsfördelningen i arbetet är otydlig. På huvudmannanivå finns visserligen roller och funktioner som förväntas arbeta särskilt för att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, men det formella uppdraget ligger främst på rektorerna och personal med utvecklingsuppdrag, som exempelvis förstelärare och lektorer, men även på ämnesansvariga och undervisande lärare. I huvudmannens organisation finns två lektorer, varav en för närvarande arbetar med uppdrag rörande matematikundervisningen och den andra med ett projekt som syftar till ökad skolnärvaro. Det finns också ett så kallat vetenskapligt råd som kom till i samband med att kommunen ingick avtal med ett lärosäte i och med ett ULF-projekt (utbildning, lärande, forskning). Det vetenskapliga rådet består bland annat av verksamhetschef för grundskolan, ett par rektorer från grundskole- och gymnasieorganisationen, en lektor från gymnasiet och en person som ansvarar för det verksamhetsförlagda lärandet. Det vetenskapliga rådets uppdrag och funktion i arbetet med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är emellertid svagt förankrat i gymnasieorganisationen och det är dessutom oklart hur det vetenskapliga rådet konkret kan stödja rektorer

och lärare i arbetet med att utveckla utbildningen utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det finns inga andra centrala funktioner som arbetar med professionsutveckling, praktisk forskning eller översättning av forskningsresultat till den pedagogiska praktiken. Däremot finns det en verksamhetscontroller och en kvalitetsledare som ansvarar för att ta fram statistik och samla in underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. De har även särskilt ansvar för att utveckla och upprätthålla både struktur och innehåll i detta arbete, samt att stödja skolenheterna i deras kvalitetsarbete.

Tillgängliggörande av forskning och beprövad erfarenhet

Huvudmannen har ett begränsat arbete med att bevaka, inhämta och kommunicera forskning med relevans för arbetet på skolenheterna i gymnasieorganisationen. Det förekommer visserligen att verksamhetscontroller, kvalitetsledare och representanter för det vetenskapliga rådet delar information om bland annat forskning som de får kännedom om via sina informationskanaler till verksamhetschefen. Verksamhetschefen sovrar i informationen utifrån de behov som huvudmannen har identifierat i skolverksamheten och förmedlar det som hen anser vara relevant vidare till rektorerna. I synnerhet den information som kommer från det vetenskapliga rådet omfattar en tydlig forskningsbevakning, vilken rektorerna i sin tur kan förmedla till personalen i skolverksamheterna, men också använda som underlag för gemensamma samtal i rektorsgruppen. Huvudmannen ingår dessutom i en länssamverkan för gymnasieskolor, genom vilken personalen får ta del av forskning i samband med exempelvis föreläsningar som huvudmannen är med och arrangerar och initierar till deltagande i. Visserligen arbetar huvudmannen för att säkerställa att de insatser och det utvecklingsarbete som pågår i gymnasieverksamheten är förankrat i identifierade behov för att rikta relevant information till skolenheterna. Förmedlingen av information om vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet till rektorerna sker dock utan en etablerad struktur eller kontinuitet, vilket innebär att huvudmannen kommunicerar relevant innehåll sporadiskt snarare än som en del av ett systematiskt arbete. I stället sker forskningsbevakningen och kommunikationen av denna företrädesvis genom att rektorer, förstelärare och lektorer inhämtar och förmedlar forskning och beprövad erfarenhet på eget initiativ. De som arbetar i gymnasieverksamheten tar på egen hand reda på relevant information om forskning genom olika typer av nyhetsbrev, genom att delta i utbildningar och nätverk samt genom en aktiv omvärldsbevakning.

Samverkan med lärosäten, andra huvudmän och mellan skolor

Huvudmannen bedriver ett visst arbete för samverkan externt och internt för att utveckla utbildningen utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Genom att ingå i olika samverkansgrupper, som exempelvis länssamverkan inom området gymnasieskola, regional samverkan, och samverkansavtal med lärosäten, får huvudmannen tillgång till forskning och beprövad erfarenhet som kan gynna utvecklingen av utbildningen. Till exempel finns pågående ULF-projekt inom området studiemotivation på en av huvudmannens gymnasieskolenheter, initierat efter att en rektor ansökt om deltagande via det vetenskapliga rådet. Huvudmannen samverkar också med lärosäten kring lärarutbildningens verksamhetsförlagda delar och det finns rektorer och annan personal som deltar i fortbildning vid olika lärosäten. Merparten av den externa samverkan som sker inom huvudmannens organisation kommer till stånd på initiativ från rektorer och personal utan någon tydlig ledning och styrning från huvudmannens sida i fråga om hur dessa samverkansinsatser kan bidra till att utveckla utbildningen utifrån forskning och beprövad erfarenhet. När det gäller samverkan internt sker det på olika nivåer i huvudmannens organisation. Representanter för huvudmannen ingår exempelvis i samverkansgrupper tillsammans med andra förvaltningar. Det finns också processgrupper med ansvarsområden av relevans för gymnasieorganisationen, som till exempel kring lärmiljöer och för systematiskt kvalitetsarbete. Syftet är att ha ett övergripande och långsiktigt arbete inom hela skolorganisationen utifrån de olika processgruppernas ansvarsområden. Det är dock främst rektorerna som möjliggör samverkan mellan och inom skolenheter i gymnasieorganisationen för att utveckla utbildningen utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Arbetet sker främst genom kollegialt lärande under ledning av förstelärare och ämneslagsledare, men också genom att rektorerna skapar förutsättningar för utbildning och fortbildning. Det finns regelbundna träffar för rektorer där huvudmannen deltar och där det finns möjlighet att diskutera forskning och frågor om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I praktiken har dock dessa sammankomster i rektorsgruppen ett lågt fokus på forskningsanknytning och skolutvecklingsfrågor till fördel för praktiska frågor. Huvudmannen organiserar vidare för gemensamma studie- och utvärderingsdagar under läsåret för personal och rektorer. Inför en sådan dag har ett nätverk för ämneslärare i både grund- och gymnasieskola, på några lärares initiativ, kontaktat och arrangerat en föreläsning med en universitetslektor från ett lärosäte. Initiativet ledde även till fortsatt utvecklingsarbete i ämneslärargruppen utifrån gemensam litteratur.

Uppföljning av vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i utbildningen

Huvudmannen följer i vissa avseenden upp att utbildningens innehåll och metoder vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Även om huvudmannen har skapat en tydlig struktur för resultatuppföljning inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, omfattar denna uppföljning endast delar av relevanta aspekter för att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Visserligen följer huvudmannen upp resultat och via rektorerna följer huvudmannen även upp försteläraryupdrag och utvecklingsinsatser. Rektorerna har fått i uppdrag att följa upp förstelärarna utifrån deras uppdragsbeskrivningar, och hur uppdragen fortskrider samt vilka resultat insatserna leder till vilket därefter diskuteras mellan huvudmannen och rektorerna. Huvudmannen har dock inte tydligt förmedlat hur uppföljningen ska genomföras och av den anledningen varierar kvaliteten i rektorernas uppföljning av hur arbetet med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet går till på skolenheterna. Huvudmannen har visserligen etablerat en struktur för uppföljning genom att uppmana rektorerna att organisera för ett kollegialt lärande, genomföra analyser och utvärderingar samt redovisa resultat inom kvalitetsarbetet, och ger även återkoppling på dessa redovisningar. Men uppföljningen leder inte till att huvudmannen säkerställer att skolorna har de praktiska förutsättningar som krävs, exempelvis i form av tid, kompetens eller resurser, för att utbildningens innehåll och metoder ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla en tydlig och ändamålsenlig organisation med en klar ansvarsfördelning som stödjer rektorer och skolenheter i arbetet med att bedriva utbildningen på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att ansvarsfördelningen är otydlig i huvudmannens organisation för att stödja skolornas arbete med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta innebär att merparten av ansvaret för detta arbete ligger på rektorer och förstelärare, varför det finns en risk för att det inte håller lika god kvalitet på samtliga skolor.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utvecklar en tydlig och ändamålsenlig organisation för att stödja arbetet med utbildningen utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det innebär att tydligare klargöra uppdrag, roller och förväntningar i arbetet

med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Huvudmannen kan förslagsvis utse nyckelpersoner med uppdrag att bevaka och sprida aktuell och relevant forskning och beprövad erfarenhet samt att stödja forskningsbaserade metoder. En del i detta kan vara att skapa forum för kontinuerlig dialog mellan olika nivåer i organisationen och att tydligt kommunicera att personalen förväntas eftersöka och kritiskt förhålla sig till vetenskaplig grund i utvecklingsinsatser. För att skapa långsiktig kvalitet behöver huvudmannen också följa upp och säkerställa att dessa funktioner är kända i organisationen, att de är tillgängliga för samtliga skolenheter och att de har tillgång till tid, resurser och relevant kompetens.

Arbetet med att säkerställa att beprövad erfarenhet tillvaratas och utvecklas i utbildningen

Här bedöms kvaliteten i huvudmannens arbetsprocesser för att skolpersonalens erfarenheter ska kunna tillvaratas och utvecklas så att de blir beprövade. Detta i syfte att utbildningen ska kunna vila på beprövad erfarenhet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen säkerställer i flera delar att beprövad erfarenhet tillvaratas och utvecklas i utbildningen.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare med utvecklingsuppdrag, rektorer och representanter för huvudmannen samt inkommen dokumentation.

Arbetet för att utveckla beprövad erfarenhet

Huvudmannen har en begränsad organisation för att personalens praktiska erfarenheter ska kunna tillvaratas och utvecklas till beprövad erfarenhet. Huvudmannen ger inte någon ledning i hur det kollegiala lärandet ska utformas och dokumenteras för att kunna bli föremål för kritisk granskning och gemensam prövning. Huvudmannen har visserligen organiserat gymnasieorganisationen processorienterat genom att fördela ansvaret för övergripande forum, såsom ämneslag, mellan rektorerna. Rektorerna förväntas även organisera forum där personal på skolenheterna kan mötas för kollegialt samarbete och lärande, vilket de också gör. Ett exempel är att rektorer uppmuntrat det lärarinitierade arbete där lärare tidigare systematiskt besökt varandras undervisning, delat erfarenheter, läst gemensam litteratur och prövat nya arbetssätt för att höja undervisningens kvalitet. Arbetet är tillfälligt pausat till förmån för implementeringen av den nya läroplanen. Detta innebär att det visserligen finns forum där personal kan träffas inom och mellan skolenheter för att utbyta erfarenheter.

Huvudmannen ger emellertid inte någon tydlig ledning i hur det kollegiala lärande som sker i sådana forum ska dokumenteras för att kunna bli föremål för kritisk granskning och gemensam prövning eller i hur erfarenheter ska spridas mellan skolenheterna. Huvudmannen organiserar i nuläget inga gemensamma förstelärarträffar, men det händer att rektorer på eget initiativ samlar förstelärare inom en skolenhet. Verksamhetschefen organiserar däremot träffar för rektorer som har regelbundna träffar vid minst ett tillfälle i veckan. Ibland får rektorerna i uppdrag att läsa gemensam litteratur eller delta i föreläsningar som de därefter diskuterar. I rektorsgruppen delas erfarenheter, tips och goda idéer, men arbetet kommer ofta till på förekommen anledning och saknar den systematik som krävs för att utveckla beprövad erfarenhet. Inom större utvecklingsprojekt har det emellertid förekommit att huvudmannen organiserat för ett arbete som gett lärare möjlighet att utveckla beprövad erfarenhet. Inom exempelvis ett skolövergripande projekt för att främja skolkärvaro har huvudmannen möjliggjort för personal att arbeta i tvärprofessionella team efter tydliga arbetsgångar med problemformulering, prövning och omprövning, där resultaten dokumenteras och sprids.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver skapa förutsättningar för att personalens kollegiala lärande ska kunna utvecklas till beprövad erfarenhet. I detta ingår att skapa former för strukturerad prövning, dokumentation och kritisk granskning.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen inte har en tydlig organisation för att tillvarata det kollegiala lärande som sker i olika forum. Genom en tydligare organisation kan huvudmannen skapa bättre förutsättningar för att utveckla beprövad erfarenhet och för att utbildningen på samtliga skolenheter i förlängningen också ska kunna vila på sådan erfarenhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen ger en tydligare ledning kring hur skolpersonalens praktiska erfarenheter ska kunna tillvaratas och utvecklas till beprövad erfarenhet. Att utveckla beprövad erfarenhet innebär att personalen på ett strukturerat sätt problematiserar och prövar sin undervisning eller sin verksamhet och dokumenterar vad som sker. Det är viktigt att en sådan prövning involverar flera personer och genomförs av ett vetenskapligt förhållningssätt, där befintliga arbetssätt utmanas och omprövas utifrån behov. En framkomlig väg kan vara att huvudmannen utgår ifrån det arbete som tidigare fanns på vissa

skolenheter, där lärare arbetade systematiskt med bland annat auskultationer och gemensam prövning. En annan möjlighet är att bygga vidare på de strukturer som huvudmannen utvecklat för det skolövergripande arbetet kring närvaro. Av central betydelse är att huvudmannen skapar en organisation som möjliggör att personalens gemensamma arbete utvecklas till beprövad erfarenhet över tid. Det kan huvudmannen exempelvis göra genom att formulera en agenda för möten eller tydliga riktlinjer för arbetsprocessen, liksom genom att mer systematiskt följa upp arbetet och vad det leder till.

Huvudmannens eget arbete med att utveckla utbildningen utifrån vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet

Inom området bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete för att säkerställa att vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet används i huvudmannens egna analyser och beslut om insatser för att utveckla utbildningen. Detta omfattar huvudmannens arbete med att granska, värdera och diskutera forskning och beprövad erfarenhet i syfte att ge valda insatser en bred vetenskaplig förankring.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannens eget arbete med att utveckla utbildningen utgår i flera delar ifrån vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare med utvecklingsuppdrag, rektorer och representanter för huvudmannen samt inkommen dokumentation.

Arbetet med att utveckla utbildningen utifrån vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet

Huvudmannen använder i viss utsträckning vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet i analyser och beslut om utvecklingsinsatser, men har inte alltid ett kritiskt förhållningssätt till den forskning och beprövade erfarenhet som används för att utveckla utbildningen. Några långsiktiga utvecklingsarbeten bedrivs på verksamhetsövergripande områden utifrån prioriterade mål som grundar sig i en behovsanalys av gymnasieorganisationen. Huvudmannen har förankrat övergripande utvecklingsinsatser kring bland annat närvaro och motivation i forskning genom att samarbeta med ett lärosäte kring insatsernas utformning. Samtidigt förekommer det också att huvudmannen fattar beslut om insatser utan att ha skapat sig en överblick över befintlig forskning på området eller

jämfört olika perspektiv. I stället förlitar sig huvudmannen på lärares och rektorers professionella bedömningar, vilket bland annat innebär att ansvariga lärare har utgått ifrån egna erfarenheter och nätverk, utan att huvudmannen med stöd av rektor har ställt kritiska frågor kring vilken grund det valda arbetet har i forskning och beprövad erfarenhet. Det är i första hand rektorerna som signalerar behov av insatser, och huvudmannen bistår i huvudsak med praktiska lösningar av både kortsiktig och långsiktig karaktär. På kort sikt kan det handla om att huvudmannen bidrar genom att tillsätta extra resurser, exempelvis en speciallärare i matematik. På längre sikt innebär stödet att huvudmannen, genom kvalitetsarbetet och i dialog med rektorerna, identifierar behov för att kunna sätta in mer långsiktiga åtgärder för att förbättra undervisningens kvalitet. I organisationen pågår ett medvetet arbete för att stärka förankringen av insatser i verksamhetens behov genom ett bättre analysunderlag. Arbetet leds av personal på huvudmannanivå som har ett uttryckligt uppdrag att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet utifrån vetenskapligt grundad kunskap. Samtliga skolledare i organisationen har också fått kompetensutveckling i frågor som rör forskningsförankring i form av att en forskare inom pedagogik har varit inbjuden till gemensamma möten i rektorsgruppen, samt att huvudmannen har köpt in litteratur till rektorerna. Valet av forskare grundades i en medvetenhet om hur just denne forskares perspektiv kunde möta det kompetensutvecklingsbehov som huvudmannen identifierat bland rektorerna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver tillämpa ett kritiskt förhållningssätt i valet av utvecklingsinsatser i syfte att säkerställa att utvecklingsinsatserna är förankrade i vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen endast i begränsad omfattning säkerställer att insatser vilar på en bred vetenskaplig förankring. Huvudmannen anammar heller inte alltid ett systematiskt och kritiskt förhållningssätt vid värdering och val av metoder och arbetssätt. Det finns därför en risk att huvudmannen väljer insatser som har svag förankring i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utvecklar sitt arbete med att inhämta och diskutera vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet i samband med val av utvecklingsinsatser och arbetsmetoder. I valet av insatser för att utveckla utbildningen kan forskning bidra med både teoretiska perspektiv och empiriska resultat som

kan stödja verksamheten i att bättre förstå, tolka och få perspektiv på utbildningen. Forskning och beprövad erfarenhet kan också ge verktyg för att kunna förändra och förbättra utbildningen. För att kunna ta ställning till vilken kunskap som är bäst lämpad att ligga till grund för sådana val, är det viktigt att huvudmannen genomgående beaktar olika forskningsperspektiv och antar ett kritiskt förhållningsätt i förhållande till exempelvis pågående forskningsdebatter och trender inom skolutveckling.

På Skolinspektionens vägnar

X Sara Algulin

Föredragande

Signerat av: Sara Algulin

X Ulrika Kolben Waaranperä

Beslutsfattare

Signerat av: Ulrika Kolben Waaranperä

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maria B. Stiegsdotter deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

Enligt 1 kap. 5 § tredje stycket skollagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

I 1 kap 3 § skollagen definieras begreppet utbildning som verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av första stycket 4 kap. 4 § skollagen framgår att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 4 kap. 3 § skollagen även ska genomföras på förskole- och skolenhetsnivå. Av andra stycket framgår att kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Av tredje stycket framgår att rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Enligt 4 kap. 7 § skollagen ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten.

Förarbeten

Av prop. 2009/10:165. s. 223-224 framgår bl.a. följande.

De nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen. Detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt i bemärkelsen att kritiskt granska, att pröva och att sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Arbetet i skolan med att välja innehåll och metod och att värdera resultatet ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet.

Utbildningen, och de läroplaner och kursplaner som styr den, vilar självklart på forskningsbaserad grund och beprövad erfarenhet. Detta bör markeras i lagen. Regeringen föreslår formuleringen att utbildningen ska "vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet". Både utbildningens innehåll och den pedagogik som används omfattas av bestämmelsen. Formuleringen tydliggör också lärares ansvar att bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund.

De skäl som finns för att i skollagen införa skrivningar om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund gäller inte i samma utsträckning för begreppet konstnärlig grund. Estetisk och konstnärlig verksamhet är en viktig del av förskolans och skolans uppdrag. I många ämnen är elevens eget skapande i bild, text och form centrala moment i undervisningen. I läroplaner och kursplaner är dessa dimensioner väl företrädade.

I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Förmågan till eget skapande tillhör det som eleverna ska tillägna sig. Ett antal av skolans ämnen vilar således till en del på vad som kan betecknas som konstnärlig grund. Som angetts ovan anser regeringen dock att detta inte behöver anges i skollagen. Beträffande formuleringen om att utbildningen ska "vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet", så gäller den, som ovan redovisats, utbildningen i vid mening och utgör en del av grunden för verksamheternas styrdokument.

Av prop. 2009/10:165. s. 633 framgår bland annat följande.

Utbildning är det mest grundläggande begreppet i såväl 1985 års skollag som i denna skollag. Termen beskriver all den verksamhet som omfattas av de övergripande målen i skolförfattningarna. I 1985 års lag finns dock inte någon uttrycklig definition. Med utbildning avses i den nya skollagen utöver undervisningen i princip all verksamhet, både i den inre och yttre miljön, som anordnas av huvudmannen och vanligtvis äger rum under skoldagen. Härigenom kommer t.ex. den verksamhet som sker under skolmåltider och på skolgården under raster att omfattas av definitionen. Även "externa" verksamheter som lägerskolor, studiebesök etc. innefattas i begreppet utbildning.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Örnsköldsviks kommun den 4 november 2025. Digital intervju med personal genomfördes samma dag. Besöket genomfördes av utredarna Sara Algulin och Maria B. Stiegsdotter.

För Örnsköldsviks gymnasieskola ansvarar bildningsnämnden. Arbetet bedrivs inom kommunens bildningsförvaltning och leds av skolchef.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med lärare med utvecklingsansvar
- En gruppintervju med rektorer
- En gruppintervju på huvudmannanivå
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella huvudmannen och dess skolenheter.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2026.